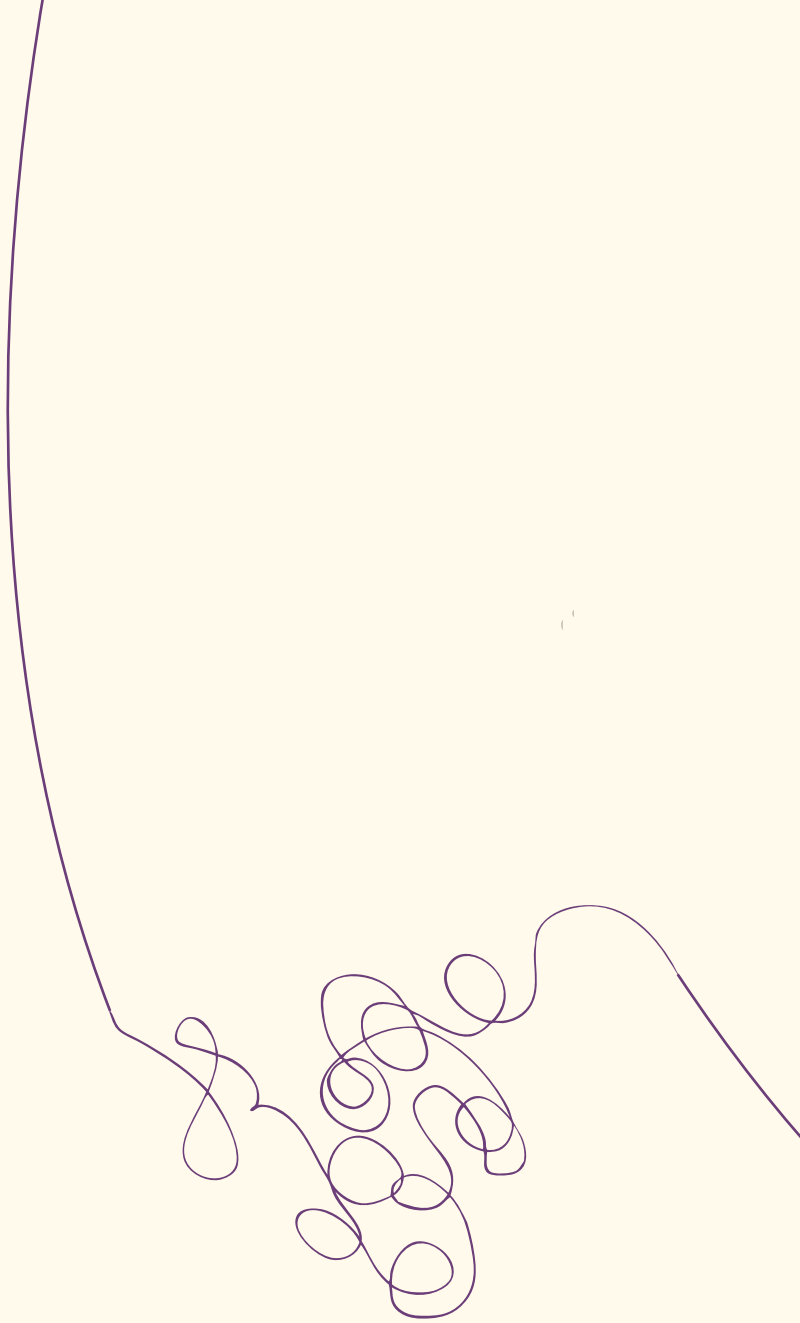

KOKEMUKSIA TULEVAISUUS- VALMENNUKSESTA

Työkirja tulevaisuusvalmentaja -hankkeesta

Petra Partanen-Sainio

**Kokemuksia tulevaisuusvalmennuksesta –
Työkirja tulevaisuusvalmentaja -hankkeesta.**

Kirjoittaja *Petra Partanen-Sainio*

Ilmeen suunnittelu ja taitto *Laura Mellanen*

Kuvitus *Viivi Sirviö (Instagram: @limitlesstoast)*

Lahti 2021

SISÄLLYS

<i>Aluksi</i>	4
Hankkeen taustaa	5
Pilotoinnin toteutus	7
Tulevaisuusvalmennuksen prosessi	9
Kuulumisten kysely	10
Opinnoissa auttaminen	12
Arjen tukeminen	16
Tulevaisuusvalmennus on merkityksellistä	19
<i>Lopuksi</i>	22
Lähteet	24

aluksi

Syksyllä 2020 Lahden Diakonialaitoksen Nuorten sote-työpaja Stoorin täyttäessä vuoden, alkoi sen kyljessä Osuuskunta Tradekan apurahalla mahdollistettu Tulevaisuusvalmentaja -hanke ajalla 1.8.2020-31.7.2021. Vuoden mittaisessa kehittämis- ja pilotointityössä oli tarkoituksena kehittää erilaisia tuen malleja työpajajaksolta jatkopolulle lähtevien nuorten tueksi. Monella nuorella voi olla takanaan pitkä polku erilaisissa palveluissa, eikä kaikilla ole olemassa tukiverkostoa tai ihmisiä, jotka jatkaisivat työpajajakson aikana muodostuneen tavoitteen eteen työskentelyä yhdessä nuoren kanssa.

Hankkeen tavoitteena oli luoda tulevaisuusvalmennuksesta malli, jota myös muut työpajat voisivat hyödyntää omassa työssään. Tässä työkirjassa esittelen tulevaisuusvalmennuksen kehittämissuorituksen tuloksia ja kerron omia sekä nuorten kokemuksia pilotointimatkan varrelta. Pilotoinnissa syntynyt tulevaisuusvalmennusmalli on hyödynnettävissä missä tahansa työpajatyypissä nuorten toiminnassa, jonka tavoitteena on tukea nuoria kohti sosiaalista vahvistumista ja opiskelu- ja työelämää.

Pilotoinnin aikana tulevaisuusvalmennus on ollut ennen kaikkea rinnalla kulkemista, eteenpäin kannustamista ja esteiden ylittämisen auttamista.

*Lahdessa kesäkuussa 2021
Petra Partanen-Sainio, tulevaisuusvalmentaja*

HANKKEEN TAUSTAA

Suomessa työpajatoiminta on vakiintunutta ja sitä järjestetään 95 prosentissa Suomen kunnista. Suurin osa työpajoista on kunnallisia, mutta ne voivat olla hallinnollisesti myös esimerkiksi säätiön, yhdistyksen tai kuntayhtymän ylläpitämiä. Vuosittain toimintaan osallistuu yli 27 000 valmentautujaa, joista noin 15 000 on nuoria eli alle 29-vuotiaita. Työpajatoiminnassa valmennus perustuu monialaiselle yhteistyölle työllisyys-, koulutus-, nuoriso- ja sote-palveluiden välillä. (*Into -etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2021.*)

Nuorten työpajatoiminnasta säädetään Nuorisolain (2016/1285) 4. luvussa: ”Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun.

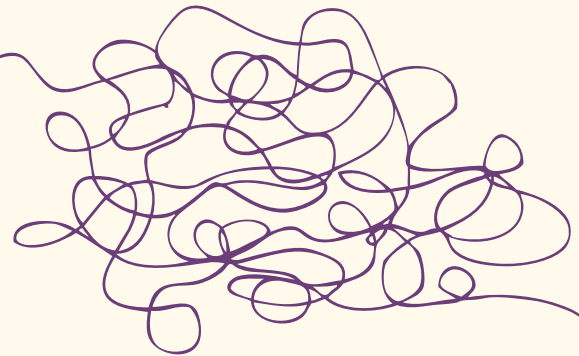
Työpajatoiminnan tarkoituksena on parantaa nuoren elämähallintataitoja sekä edistää hänen kasvuun, itenäistymistään ja osallisuutta yhteiskuntaan.”

Lukuvuonna 2018–2019 tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista 5,9 % keskeytti opintonsa eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa samana vuonna. Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa keskeyttäneitä oli 9,4 % ja nuorille suunnatussa lukiokoulutuksessa 3 %. Keskeyttäneitä oli ammattikorkeakoulutuksessa 7,5 % ja yliopistokoulutuksessa 5,8 % opiskelijoista. (*Suomen virallinen tilasto 2021.*) Tuoreen Lahdessa toteutetun tutkimuksen (*Alaranta, Koskimaa & Schroderus 2019*) mukaan nuoret kokevat, että palveluista eteenpäin siirtyessä ei ole ketään, joka jatkaisi heidän kanssaan tavoitteiden eteenpäin viemistä.

Lahden Diakonialaitoksen nuorten sote-työpaja Stoori on aloittanut toimintansa 1.8.2019. Se on suunnattu päijäthämäläisille alle 29-vuotiaille nuorille, jotka ovat kiinnostuneet tekemään töitä ihmisten parissa. Stoorissa nuoret pääsevät kokeilemaan monipuolisia sosiaali-, terveys-, kasvatus- ja ohjausalan työtehtäviä ja saavat valmennusta jatkosuunnitelmien tekemiseen. Ensimmäisen toimintavuoden aikana Stoorin valmentautujista noin 85 % jatkopoluttui opiskelemaan näitä aloja toiselle asteelle tai korkeakouluun.

Ajatus tulevaisuusvalmennuksen kehittämisestä syntyi, kun Stoorissa mietittiin, miten työpajajakson aikana löydetyn jatkopolun toteutumista voisi tukea ja opintojen keskeytymistä ennalta ehkäistä. Nuorilla voi olla taustalla erilaisia haasteita liittyen esimerkiksi elämänhallintaan, terveyteen tai oppimiseen. Vaikka muutos työpajalta lähtiessä olisi positiivinen, kuten opintojen aloittaminen, liittyy siihen paljon hoidettavia käytännön asioita, joissa tuki on tarpeen. Muutos voi myös herättää vaikeitakin tunteita ja epävarmuutta. Tulevaisuusvalmennusmallin kehittämisellä haluttiin vastata nuorten tuen tarpeeseen nivelvaiheessa työpajajaksolta eteenpäin siirtyessä.

Tässä työkirjassa kerrotaan tulevaisuusvalmennuksen kehittämis- ja pilotointityöstä tulevaisuusvalmentajan näkökulmasta. Työkirja on koottu päiväkirjamaisesti ja sen keskiössä on matkan varrella tekemäni havainnot ja kokemukset sekä tulevaisuusvalmennuksessa mukana olleilta nuorilta saatu palaute. Kirjan kuvituksen on tehnyt Stoorissa työpajajaksolla oleva nuori, Viivi Sirviö.

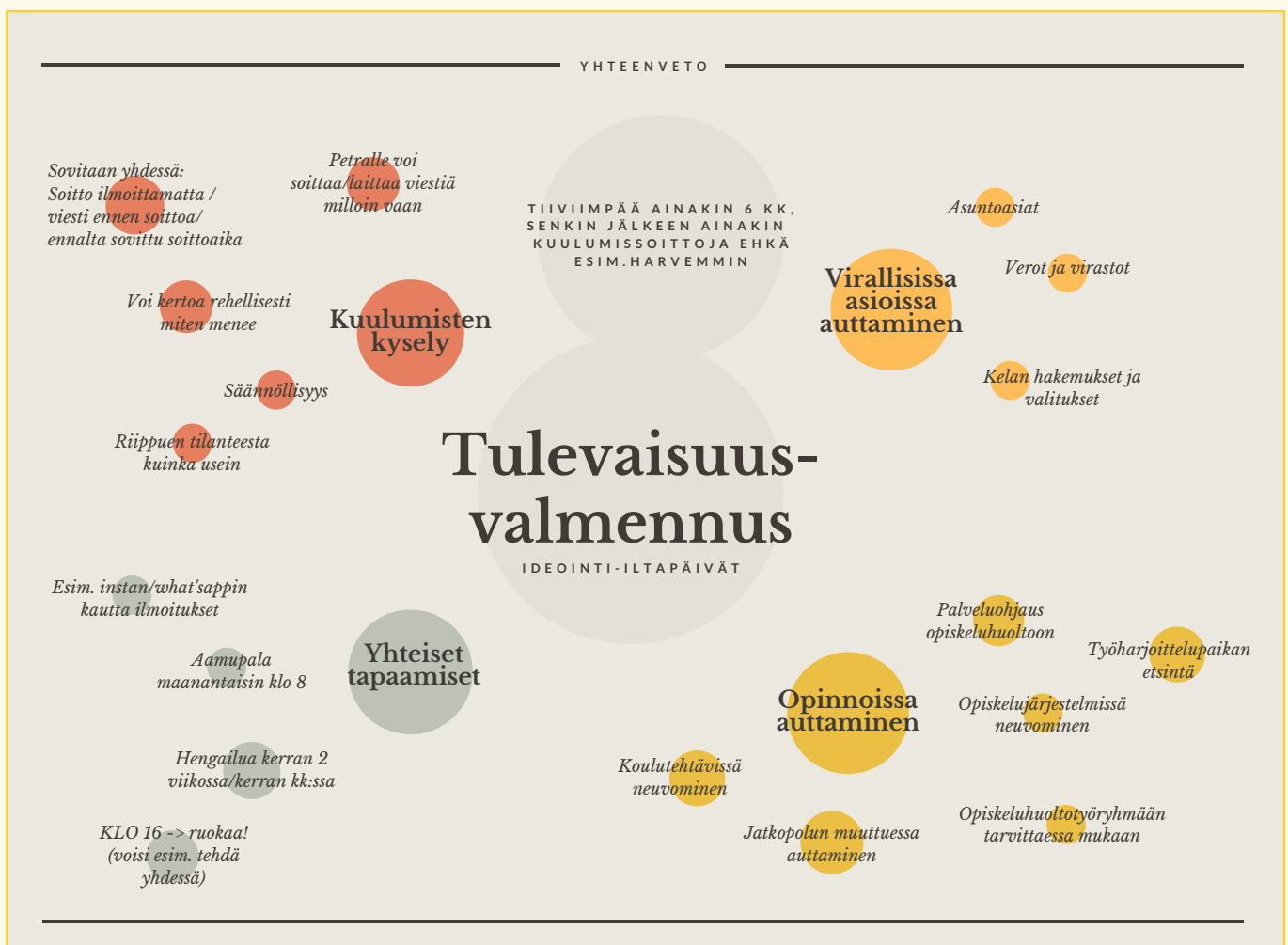

PILOTOINNIN TOTEUTUS

Tulevaisuusvalmennuksen pilotointiin osallistuneet nuoret ovat siirtyneet valmennukseen, kun heidän työpajajaksonsa nuorten sote-työpaja Stoorissa on päättynyt. Nuoret ovat tulleet mukaan eri aikoihin ja heidän tarvitsemansa tuki on ollut yksilöllisesti vaihtelevaa. Joidenkin kanssa yhteydenpitoa on ollut viikoittain ja toisten kanssa kerran kuukaudessa. Tähän mennessä nuoria on ollut tulevaisuusvalmennuksessa yhteensä 17, mutta osan kanssa valmennus on alkanut vasta vähän ennen tämän työkirjan kirjoittamista, joten he eivät esimerkiksi ole vastanneet pilotoinnista tehtyyn kyselyyn.

Aloitin kehittämistyön yhdessä nuorten kanssa, koska he itse ovat asiantuntijoita siinä, millaiselle tuelle on tarvetta. Kutsuin Stoorista hiljattain lähteneitä nuoria osallistumaan ideointi-iltapäiviin, joissa yhdessä keskustellen pohdittiin, mitä tulevaisuusvalmennus voisi tarkoittaa ja mitä nuoret toivovat tulevaisuusvalmennuksen sisältävän. Ensimmäisessä ideointi-iltapäivässä ajatuksia kerättiin perinteisesti post-it lapuille, joista alkoi hahmottua teemat: opinnoissa auttaminen, yhteiset tapaamiset, kuulumisten kysely ja virallisissa asioissa auttaminen. Toisessa ideointi-iltapäivässä ajatusten työstämistä jatkettiin pohtimalla tarkempia yksityiskohtia. Mietimme, kuinka usein kuulumissoittoja olisi hyvä tehdä, mitkä viikonpäivät ja kellonajat olisivat parhaimpia yhteisille tapaamisille ja millaisissa asioissa esim. opinnoissa nuoret toivovat tulevaisuusvalmentajan tarjoavan apuaan.

Tein ideointi-iltapäivistä yhteenvedon (Kuva 1). Tulevaisuusvalmennuksen pilotointi on toteutunut suurimmaksi osin tämän mallin mukaisesti lukuun ottamatta yhteisiä tapaamisia, joita ei ole koronapandemiatilanteen vuoksi voitu siinä määrin toteuttaa, kuin toivottiin. Erilaisissa opiskeluun liittyvissä asioissa auttaminen on ollut selkeästi tulevaisuusvalmennuksen pilotoinnin painopiste, mutta tukea ja apua on tarvittu myös muissa asioissa.

Kuva 1: Tulevaisuusvalmennuksen kehittämistyö aloitettiin nuorten kanssa toteutuilla ideointi-iltapäivillä, joissa yhdessä mietittiin mitä tulevaisuusvalmennus tarkoittaa. Kuvassa tulevaisuusvalmentajan tekemä yhteenveto ideoinnista.

TULEVAISUUSVALMENNUKSEN PROSESSI

Tulevaisuusvalmennukseen on kehittämisvuoden aikana muodostunut yksinkertainen prosessi, jota valmennus noudattaa. Pilotointiaikana tulevaisuusvalmennusta on tarjottu tarpeen mukaan pidemmällekin ajalle kuin puoleksi vuodeksi, mutta noin puoli vuotta on osoittautunut ajaksi, jota valmennusta jatkossa tarjotaan. Jokaisen nuoren kohdalla valmennus alkaa tutustumisella ja nuoren toiveiden läpikäynnillä ja jatkuu kuulumissoitoilla kahden viikon - kuukauden välein. Tapaamisia sovitaan tarpeen mukaan ja opinnoissa tai muissa asioissa auttaminen räätälöityy nuoren tilanteesta käsin.

Toimin tulevaisuusvalmentamisen ohella myös yksilövalmentajana työpajalla ja osa tulevaisuusvalmennuksessa pilotointivuonna olleista nuorista on ollut omia yksilövalmennettäviani jo työpajajakson aikana. Jos tulevaisuusvalmennukseen siirtynyt nuori ei ole ollut oma valmennettäväni, olen ollut mukana yksilövalmentajan kanssa loppukeskustelussa tai olemme sopineet toisiimme tutustumisajan erikseen.

Tulevaisuusvalmennuksen alkaessa on tärkeää tietää nuoresta esimerkiksi hänen aikaisemmasta opiskelustaan, sen hetkisestä elämäntilanteesta ja siitä, millaisia tavoitteita hänellä on jatkopolulle. Olen kysynyt nuorilta itseltään, miten ja kuinka usein ollaan yhteydessä. Jo valmennuksen alussa voidaan myös yhdessä miettiä, mistä tiedetään, että tulevaisuusvalmennusta ei enää tarvita, vaan nuori pärjää omillaan. Valmennuksen lähentyessä loppuaan olen varmistanut, ettei nuori jää yksin vaan tarvittaessa hän saa tukea esimerkiksi oppilaitoksesta tai muusta palvelusta.

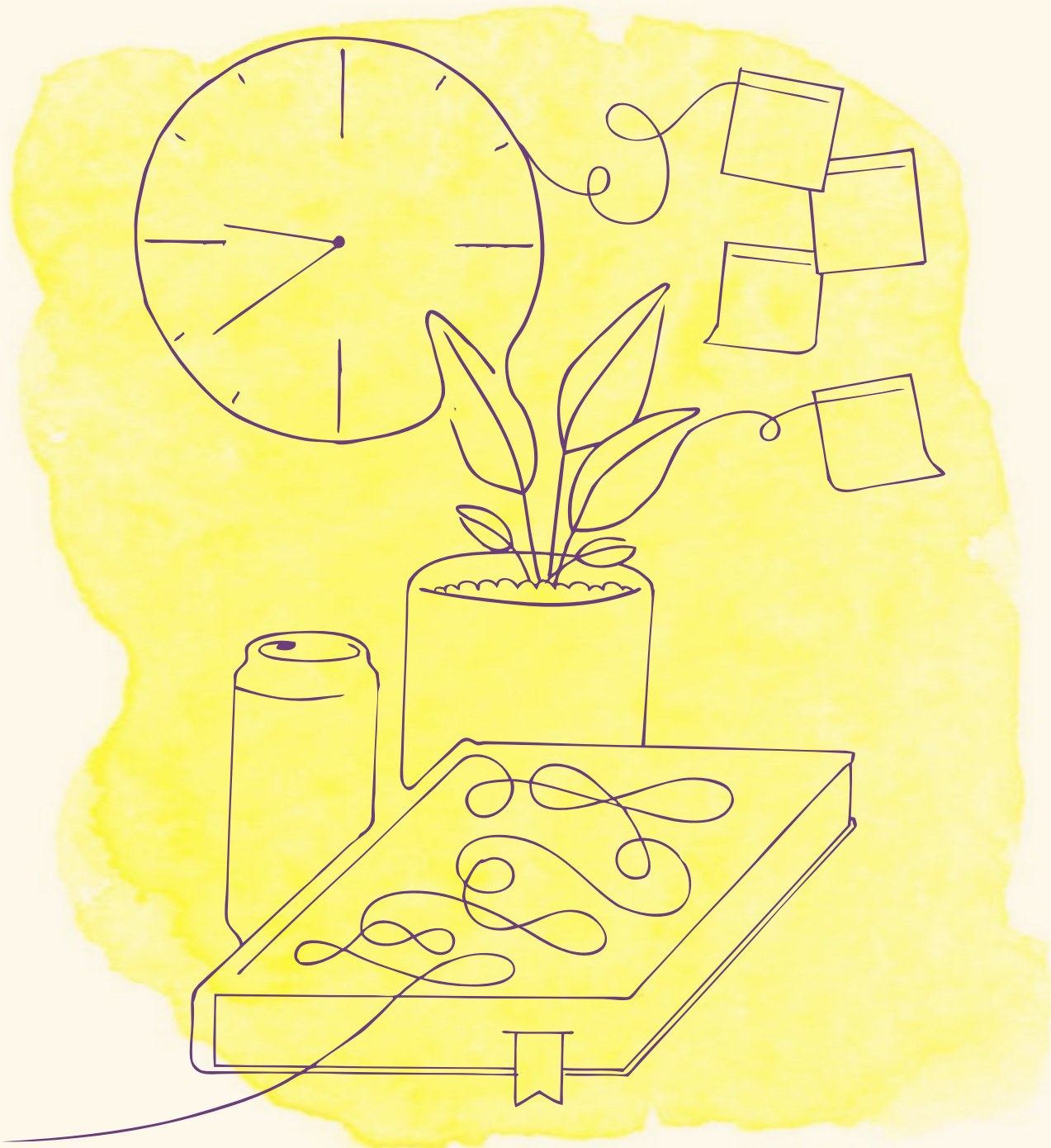
KUULUMISTEN KYSELY

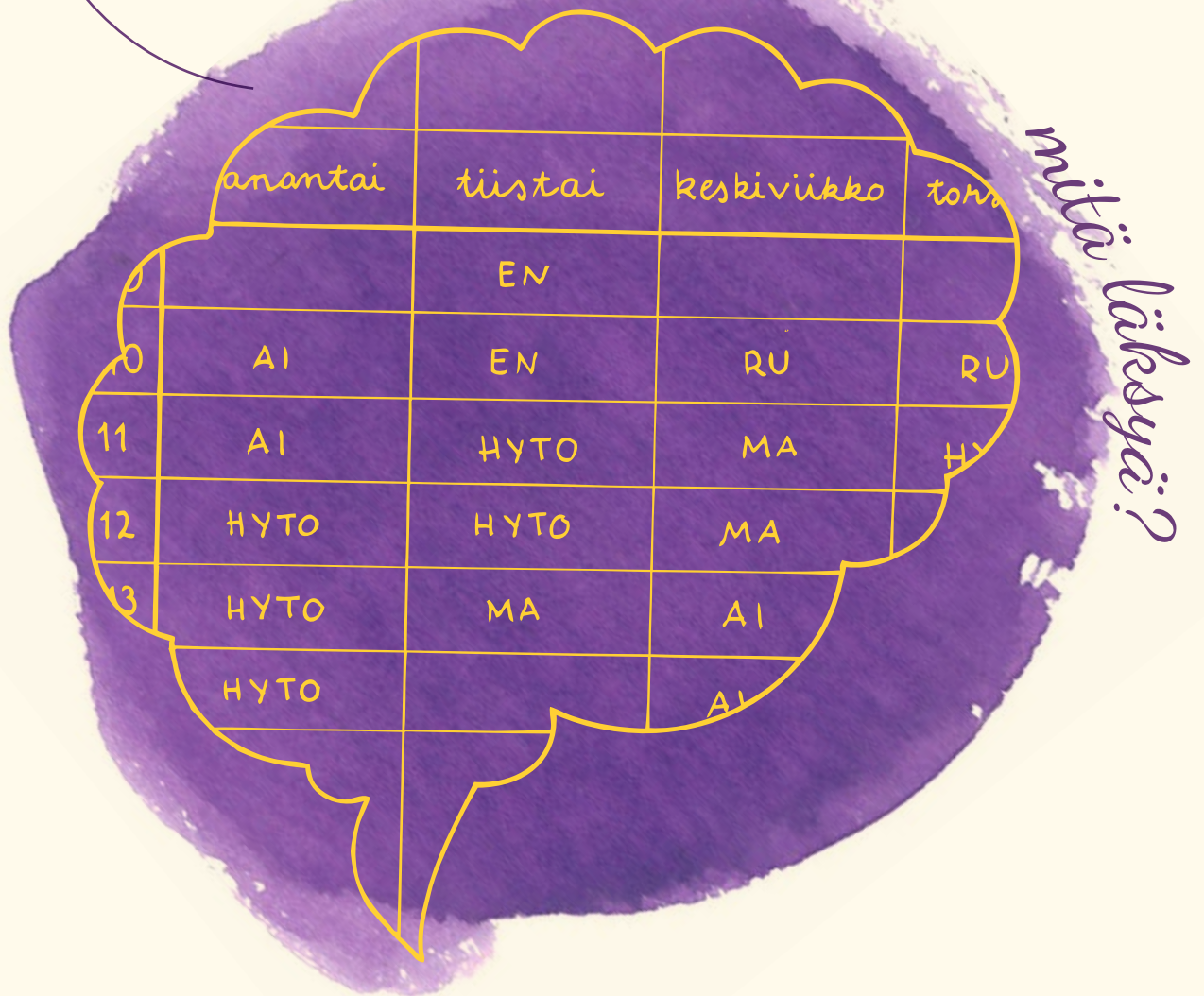
Ideointi-iltapäivässä keskustelimme yhdessä nuorten kanssa, mikä tulevaisuusvalmentajan kuulumisten kyselyn tarkoitus on: Tarkoituksena ei ole vahtia, miten nuori toteuttaa työpajalla tehtyä jatkosuunnitelmaa, vaan mahdollistaa rehellinen kuulumisten jakaminen. Nuoret kokivat tärkeänä, että saa kertoa, jos motivaatio on hukassa tai valittu opiskeluala ei tunnukaan omalta jutulta. Mielestäni tämä on toteutunut pilotointiaikana hyvin enkä kysele vain opiskeluun tms. liittyvistä asioista vaan huomioin nuoret kokonaisuutena.

Olen pitänyt nuoriin yhteyttä soittamalla, tekstiviesteillä ja Whatsapp -viesteillä. Olemme tavanneet työpajan tiloissa ja soittaneet videopuheluita sekä pitäneet Teams -tapaamisia. Olen tarjonnut mahdollisuutta tavata myös esimerkiksi kahvilassa tai puistossa. Kuulumissoitot ja -viestit ovat tuoneet tulevaisuusvalmennukseen rinnalla kulkijuuden tunteen ja mahdollistaneet varhaisen tukemisen asiassa kuin asiassa. Usein viestittelyn tai puhelun ansiosta olen voinut tarttua pieniin asioihin, joissa olen huomannut nuoren tarvitsevan apua. Minulla on ollut tunne siitä, että tiedän, mitä heidän arkeensa kuuluu, vaikken tapaakaan heitä niin usein kuin työpajajakson aikana.

Kuulumisten kysymisen avulla saadaan myös tarkempaa seurattietoa siitä, miten työpajajakson aikana tehty jatkosuunnitelma toteutuu. Tämän avulla voimme kehittää työpajajakson aikana tapahtuvaa valmennusta. Pilotointiaikana olen esimerkiksi huomannut, että jo työpajajakson aikana on hyvä nostaa ryhmävalmen-

nuksen aiheiksi sellaisia opiskelutaitoihin liittyviä aiheita, joiden kanssa usea tulevaisuusvalmennettavani on kipuillut. Kuulumisten seuraamisen avulla olen myös voinut viedä opiskelevien nuorten palautetta anonyymina eteenpäin oppilaitokseen ja näin toimia heidän tukena.

OPINNOISSA AUTTAMINEN

Vuoden 2017 Nuorisobarometrin julkaisun mukaan nuoren opintoihin saaman ohjauksen tulisi olla vahvempaa erityisesti siinä vaiheessa, kun nuori on keskeyttänyt opintonsa kerran tai useammin. Keskeyttämisen todennäköisyys kasvaa, mitä enemmän aiempia keskeyttämisiiä nuorella on. Ohjauksen tulisi olla tietoinen nuoren käytössä olevista resursseista ja ohjaukseen käytettävä aika kohdentaa nuoren tarpeiden mukaan. (Haapakorva, Ristkari & Kiilakoski 2017.) Voimaa opiskeluun -hank-

keen tietopakettissa kerrotaan, että esimerkiksi puutteellisilla opiskelutaidoilla opinnot voivat tuntua ylitsepääsemättömän vaikeilta, jolloin se heijastuu myös motivaatioon ja asenteeseen (Reinikainen 2020).

Opinnoissa alkuun auttaminen eri tavoin on ollut tulevaisuusvalmennuksen ydintä (Taulukko 1). Lähes kaikki tulevaisuusvalmennuksen pilotointiin osallistuneista nuorista on aloittaneet opinnot joko toisella asteella tai ammattikorkeakoulussa. Osalla näistä nuorista on taustallaan aiempia opintojen keskeyttämisä ja osalla jo suoritettuna yksi toisen asteen tutkinto.

Pilotoinnin aikana olen auttanut nuoria heidän opiskeluvalmiuksiaan ja -tekniikoita vahvistaen sekä tekemällä verkostoyhteistyötä oppilaitosten kanssa. Pilotointiaikaan vallinneella koronapandemialla on ollut oma vaikutuksensa nuorten opiskeluun. Oppilaitokset ovat joutuneet lyhyen ajan sisällä vaihtelevaan opetusta lähi-, etä- ja hybridimallin välillä, mikä on näkynyt minulle mm. opiskelijoiden epävarmuutena, opiskelumotivaation heikkenemisenä, arkirutiineista kiinnipitämisen vaikeutena ja yleisenä väsymyksenä.

Valmennettavat nuoret ovat toivoneet tulevaisuusvalmennuksesta tukea ja ohjausta opiskeluun eri tavoin. Monen kanssa on yhdessä mietitty, miten opiskelu on aiemmin sujunut parhaiten ja miten voi lähteä kehittämään omia opiskelutaitojaan. Useampi on kokenut etäopiskelun haastavaksi, koska se vaatii vahvaa itsensä johtamisen taitoa ja esimerkiksi kykyä hahmottaa, missä järjestyksessä tehtäviä kannattaa tehdä ja minkä verran aikaa varata niiden tekemiseen. Pilotoinnin aikana moni nuori on hyödyntänyt mahdollisuutta tulla itsenäisesti tekemään tehtäviä työpajan tiloihin, jolloin heidän on ollut helpompi keskittyä opiskeluun kotona ympäröivien houkutusten sijaan. Olen tukenut nuoria yksilöllisesti

kunkin tarpeen mukaan esimerkiksi lukemalla ja kommentoimalla esseitä tai laskemalla yhdessä nuoren kanssa lääkelaskuja. Tarvittaessa olen auttanut selvittämään oppilaitoksen tarjoaman tuen mahdollisuuksia ja ollut mukana esimerkiksi tapaamisessa oman opettajan kanssa.

Yksi tärkeimmistä tehtävistäni tulevaisuusvalmentajana opiskelun tukemisessa on ollut tsemppaajana toimiminen. Etenkin opintojen ollessa alussa pienetkin vastoinkäymiset voivat heikentää motivaatiota opiskeluun, kun tavoite suoritetusta tutkinnosta tuntuu olevan vielä kaukana. Motivaation ollessa hukassa olen auttanut palauttamaan mieleen mielikuvan polun päässä odottavasta tavoitteesta ja muistuttanut nuorta työpajajakson aikana yhdessä kirjatuista vahvuuksista. Yhdessä on myös pilkottu palasiksi sitä, mitä askeleita tavoitteen saavuttaminen vaatii sekä iloittu läpäisytistä tenteistä ja löytyneistä työharjoittelupaikoista. On osoittautunut tärkeäksi, että opintojaan aloittavan nuoren rinnalla on ihminen, jonka kanssa niin haasteet kuin onnistumisetkin saa jakaa.

Sillä, että apua tarjoaa työpajajaksolta ennalta tuttu valmentaja, on tulevaisuusvalmennuksen pilotoinnissa mukana olleille suuri merkitys:

”Luottamuksen rakentaminen on helpompaa, kun valmentaja on ennestään tuttu. Ei myöskään tarvitse kerrata koko henkilöhistoriaa, jos valmentaja on jo alustavasti tietoinen valmennettavan elämästä.”

(Tulevaisuusvalmennuksessa oleva nuori)

OPINTOJEN ALOITTAMINEN JA RAHOITTAMINEN

- pääsykokeisiin valmistautuminen ja opiskelupaikan vastaanottaminen
- Kelan opintoetuuksien tai muun opintojen rahoituksen hakemisessa auttaminen

TSEMPPAUS

- tavoitteesta muistuttaminen
- tavoitteen pilkkominen välitavoitteisiin yhdessä nuoren kanssa
- onnistumisten ja etenemisen näkyväksi tekeminen

AIKATAULUTUKSESSA AUTTAMINEN

- mistä tehtävästä kannattaa aloittaa?
- minkä verran aikaa olisi hyvä varata tehtävien tekoon?

YKSILÖLLINEN TUKI TEHTÄVIEN TEKEMISESSÄ

- itselle sopivien opiskelutekniikoiden löytäminen
- mahdollisuus päästä tekemään tehtäviä työpajalle
- tehtävänantojen selkeyttäminen

YHTEISTYÖ OPPILAITOKSEN KANSSA

- erityisen tuen päätöksen hankkimisessa auttaminen
- ohjaus oppilaitoksen palveluihin
- nuoren toiveesta mukana oppilashuoltotyöryhmän tms. tapaamisissa

TYÖHARJOITTELUPAIKAN ETSINTÄ

- mahdollisten paikkojen miettiminen yhdessä
- alustava kysyminen tai yhteydenotto yhdessä, jos paikan kysyminen jännittää

Taulukko 1: Tulevaisuusvalmennuksessa nuoria tuetaan opinnoissa eri tavoin yksilöllisesti kunkin tarpeen mukaan

ARJEN TUKEMINEN

Tulevaisuusvalmennuksen kehittämistyön ja pilotoinnin vahvuutena on ollut ajatus siitä, että nuori huomioidaan kokonaisvaltaisesti ja tukea räätälöidään nuoren tarpeen mukaan. Olen voinut tarttua juuri siihen, mihin nuori on apua tarvinnut ja tarvittaessa tehdä yhteistyötä nuoren verkoston kanssa tai palveluohjata tarvittavaan palveluun. Pilotointiaika on osoittanut, että nuorten elämäntilanteet voivat muuttua nopeasti ja tukea ja ohjausta voi tarvita mihin tahansa. Taulukkoon 2 kokosin esimerkkejä arjen asioista, joissa olen auttanut nuoria. Olen auttanut nuoria mm. asuntoasioissa, työ- tai työkokeilupaikan etsimisessä, Kelan hakemusten täyttämässä, velka-asoiden selvittämisessä ja autokouluun ilmoittautumisessa.

Asuntoa etsiessä olemme yhdessä tutustuneet asuntoja tarjoaviin tahoihin, selanneet vuokrattavana olevia asuntoja ja keskustelleet mm. vuokravakuuden maksamisesta ja asumistuen hakemisesta. Olemme laskeneet, millaiseen asuntoon nuoren budjetti riittää ja mitä asioita on hyvä ottaa huomioon esimerkiksi asuinalueen sijainnin suhteen. Olen itse asunut tässä kaupungissa koko ikäni eri asuinalueilla, joten paikallistuntemukseni on ollut suureksi avuksi.

Työkokeilu- ja työpaikkojen etsinnässä nuoret saavat työpajajakson päätyttyä apua Kuntakokeilusta/TE-palveluista ja/tai Ohjaimosta, mutta minun apuni on toiminut tässä hyvänä lisänä. Olen voinut tarjota apua esimerkiksi hakemuksen tekemiseen tai oikolu- kemiseen eikä yksi silmäpari vapaiden työpaikkojen seurannassa ole koskaan liikaa. Minulla on ollut tuoreessa muistissani työpaja-

*jakson aikana esillä olleet vaihtoehdot nuoren kiinnostuksen koh-
teista ja tietoa nuoren konkreettisista työelämätaidoista ja osaami-
sesta työpajajakson ajalta.*

*Olen päässyt tekemään verkostotyötä paitsi työllisyyspalveluiden,
myös esimerkiksi terveydenhuollon ja kolmannen sektorin toimi-
joiden kanssa. Minulla on ollut mahdollisuus nuoren toiveesta olla
mukana ensimmäisellä käynnillä uudessa palvelussa ja toteuttaa
aidosti saattaen vaihtaen-periaatetta. Olemme nuoren kanssa yh-
dessä sopineet, mitä hänen asioitaan voin tarvittaessa auttaa ta-
paamisessa sanoittamaan, mikä on varmistanut sen, että nuori saa
palvelusta kaipaamansa avun.*

ASUNNON ETSIMINEN

- tarpeiden ja toiveiden miettiminen
- budjetin pohdinta
- alueen tarjontaan tutustuminen

TYÖ- TAI TYÖKOEILUPAIKAN ETSIMINEN

- palkkatuki- ja työkokeiluoikeuden selvittäminen
- avoimien paikkojen läpikäynti
- hakemusten tekeminen / oikolukeminen
- yhteistyö Kuntakokeilun, Ohjaamon ja TE-palveluiden kanssa

VERKOSTOTYÖ, PALVELUOHJAUS JA VIRASTOASIOINNINNA TUKEMINEN

- erilaisiin julkisiin tai kolmannen sektorin palveluihin ohjaaminen ja
tarvittaessa saattaen vaihtaen mukana
- erilaisten (esim. Kelan) hakemusten täyttämisen auttaminen
- velka-asioiden selvittäminen

Taulukko 2: Tulevaisuusvalmennuksessa nuoret ovat saaneet apua monen-
laisiin arjen asioihin

*"tulevaisuusvalmentajalta
saa kaiken tuen
missä ikinä tarvitsee.
hän kuuntelee ja auttaa."*

TULEVAISUUSVALMENNUS ON MERKITYKSELLISTÄ

Suhdetyöteorioiden mukaan rakennettu luottamus on nuorille tärkeää, sillä se vahvistaa heidän omakuvaansa ja lisää motivaatiota työskennellä toivottujen muutosten saavuttamiseksi. Turvallinen valmentaja, johon nuorella on epävirallinen, mutta pidempikestoinen suhde näyttäisi tutkimuksissa vahvistavan ainakin tiettyjen nuorten selviytymistä arjessa. (Wrede-Jäntti 2018.)

Tein maaliskuussa 2021 siihen mennessä tulevaisuusvalmennuksessa mukana olleille kymmenelle nuorelle kyselyn heidän kokemuksestaan. Kysyin mm. olenko osannut auttaa asiassa, johon he ovat pyytäneet apua ja onko tulevaisuusvalmennus vaikuttanut motivaatioon suorittaa opinnot loppuun. Kysyin myös, onko sillä merkitystä, että tulevaisuusvalmentaja on ennalta tuttu henkilö työpajajaksolta, onko tulevaisuusvalmennus ollut ylipäättään tarpeellista ja pyysin heiltä jatkokehittämisideoita sekä vapaata palautetta.

Kaikki kyselyyn vastanneista pitivät tulevaisuusvalmennusta tarpeellisena. Avoimissa vastauksissa nuoret kertoivat, että jo pelkästään se, että saa jutella jonkun kanssa vaihtoehtoista, voi selkeyttää omia ajatuksia. Kaikki opiskelijat vastasivat, että tulevaisuusvalmennus on vaikuttanut positiivisesti motivaation suorittaa nykyiset opinnot loppuun. Kaikki vastanneet pitivät merkityksellisenä sitä, että tulevaisuusvalmentaja on ennalta tuttu työpajajaksolta. Perusteluina oli esim. se, että luottamus on jo rakentunut, niin apua uskaltaa pyytää helpommin eikä ujostuta.

Olen myös saanut suullisesti nuorilta paljon palautetta, joka on vakuuttanut minut tulevaisuusvalmennuksen merkityksellisyydestä. Erityisesti olen kiinnittänyt huomioni siihen, että nuorille on tärkeää jatkuvuus. Vaikka he lähtevät työpajalta ja siirtyvät uuteen yhteisöön, mahdollistaa tulevaisuusvalmennus pehmeämmän siirtymän ja tuen uuteen yhteisöön asettumisen aluksi. Nuoret ovat saaneet työpajajakson päättyessä uuden alun uudessa paikassa, esimerkiksi oppilaitoksessa, ja samalla tulevaisuusvalmennuksen ansiosta taustalla turvana on tuttu ihminen, joka tuntee ja tietää taustan ja osaa tarvittaessa tarttua haasteisiin hyvin matalalla kynnyksellä.

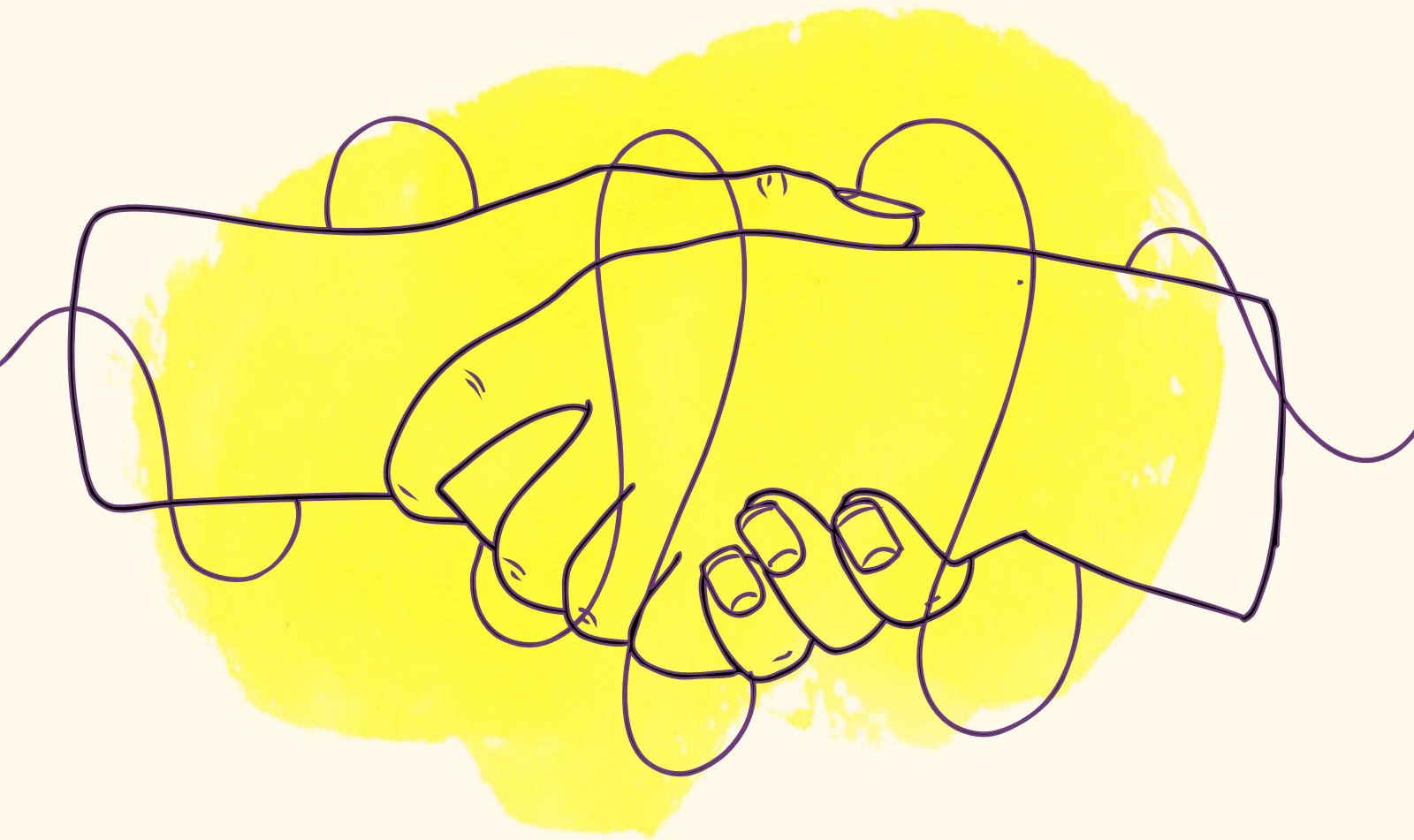
Etsivän nuorisotyön tavoin tulevaisuusvalmennuksessa valmennus on hyvin asiakaslähtöistä ja joustavaa. Koen, että luottamuksen rakentaminen on onnistunut ja siinä on edesauttanut erityisesti se, että me olemme olleet jo toisillemme edes jollain tavoin ennalta tuttuja. Tapani kohdata nuoret on välitön ja kunnioittava ja teen työtä enemmän omana itsenäni kuin työroolin takana. Pyrin autamaan haasteissa antamalla nuorelle erilaisia vaihtoehtoja ratkaisun tueksi ja kertomalla esimerkkien kautta, kuinka minä itse tai joku muu on vastaavanlaisesta tilanteesta selvinnyt. Tämäntyyppisessä valmennustyössä valmentajan työotteella ja persoonalla on suuri merkitys; tietynlainen epävirallisuus mahdollistaa aidon kohtaamisen.

Tulevaisuusvalmennuksen erityisyys on siinä, että se on ammatillista, muttei liian virallista ja nuori saa tukea mihin tahansa sitä tarvitsee. Oli tuen tarve pieni tai suuri, on tärkeää, että joku kuulee sen ja tarttuu siihen. Tulevaisuusvalmentaja ei ole terapeutti, ei opettaja eikä lääkäri vaan turvallinen luotettava aikuinen, joka auttaa uskomaan siihen, että asiat aina selviää, vaikka haasteiden vyyhti kasvaisi välillä isoksikin.

**Erään tulevaisuus-
valmennettavan sanoin:**

"Elämässä voi olla monta asiaa mihin saattaa tarvita vähän tukea, apua ja neuvoja eikä elämässä välttämättä muuten saata olla turvallisia aikuisia joilta pyytää apua"

(Tulevaisuusvalmennuksessa oleva nuori)

lopuksi.

Loppuvuodesta 2020 Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry teetti kyselyn opintonsa keskeyttäneille nuorille, jotka olivat sillä hetkellä työpajatoiminnan tai etsivän nuorisotyön asiakkaana. Vastausten pohjalta raportissa esitetään suosituksia, joiden joukossa on mm. suositus siitä, että erityisnuorisotyöntekijöitä tulisi olla enemmän toisen asteen oppilaitoksissa tuke-
massa nuoria opiskeluarkeen liittyvissä asioissa yhdessä opettajien, oppilashuollon ja opinto-ohjaajien kanssa. Suosituksissa on myös esitetty, että työpajatoiminnan valmennuspalveluita tulisi hyödyntää laajemmin yksilöllisten koulutuspolkujen mahdollistajana ja opiskelun tukena.

(Into -etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2020.)

Valmennusta ei ole ilman valmennettavia, joten suurin kunnia tulevaisuusvalmennuksen kehittämisestä kuuluu pilotointiin osallistuneille nuorille: On ollut kunnia saada kulkea rinnalla ja iloita yhdessä eteenpäin otetuista askeleista. Olen kiitollinen kaikista teiltä saamistani ideoista ja palautteista.

Kuten jo aiemmin on tullut esille, on kehittämishankkeen aikana vallinneella koronapandemialla varmasti ollut jonkin verran vaikutusta pilotoinnin kulkuun. Itseäni harmittaa se, ettemme päässeet toteuttamaan yhteisiä tapaamisia, niin kuin ideointi-ilta-päivissä toivottiin. Yhteiset tapaamiset mahdollistaisivat nuorille vertaistukea, jollaista he eivät voi saada muualta. Kevätpuolella kokeiluna oli ”Tehtävätuokio” -nimeä kantanut kahden tunnin läksypaja, jossa tarjosin nuorille mahdollisuuden tulla työpajalle

yhdessä tekemään tehtäviä. Sen ajankohta oli kuitenkin väärä, eikä osallistujia juuri ollut. Vaikuttaa myös siltä, että yhteistyön kehittäminen verkostojen ja erityisesti oppilaitosten kanssa on vasta alussa.

Tulevaisuusvalmennusmallin pilotointi on osoittanut toiminnan olevan vaikuttavaa ja sillä on pystytty tukemaan nuorten kiinnostymistä työpajajakson jälkeen alkaneisiin opintoihin. Myös työpajatoimintaa rahoittava AVI on tunnistanut tämän ja saamme jatkaa Lahden Diakonialaitoksella tulevaisuusvalmennustyötä jatkossa osana työpaja Stoorin perustyötä. Koronapandemian helpottaessa pääsemme kokeilemaan jatkossa myös kasvokkaisia kohtaamisia ja vertaistuellista toimintaa nykyistä enemmän. Tulevaisuusvalmentajana aion vastaisuudessa kehittää tulevaisuusvalmennusta yhdessä nuorten kanssa ja tehdä ketteriä kokeiluja heidän ideoidensa innostamana.

Tulevaisuusvalmennus on juuri sellaista erityisnuorisotyötä, jota työpajakentän ja oppilaitosten olisi tärkeä kehittää yhdessä. Toivon, että muutkin työpajakentällä toimivat saavat tästä työkirjasta ideoita ja intoa lähteä kehittämään omaa valmennustyötään työpajajakson jälkeiselle ajalle, jotta mahdollisimman moni nuori saisi tarvitsemansa tuen kohti unelmiensa toteuttamista.

LÄHTEET

Alaranta, M., Koskimaa, P. & Schroderus, M. 2019. Osallisuus ja voimaantuminen -Lahtelaisten nuorten kokemuksia työllistymistä edistävissä palveluissa. Opinnäytetyö (YAMK). Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Helsinki.

Haapakorva, P., Ristikari, T. & Kiilakoski, T. 2017. Toisen asteen opintojen keskeyttämisen taustatekijöitä. Teoksessa: Pekkarinen, E. & Myllyniemi M. (toim.) 2018. Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. 2020. ”Tuntui jossain vaiheessa, että miut on jätetty ihan yksin selviämään.” – Kohdennetun nuorisotyön nuorten kokemuksia opintojen keskeyttämisestä. Helsinki: Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. [Viitattu 19.5.2021]. Saatavissa: <https://www.intory.fi/uutiset/tuore-kysely-paljastaa-mielenterveyden-haasteet-useimmiten-koulutuksen-keskeyttamisen-taustalla/>

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. 2021. Työpajatoiminta Suomessa. [Viitattu 20.5.2021]. Saatavissa: <https://www.intory.fi/tyopajatoiminta/>

Nuorisolaki 21.12.2016/1285. Finlex. [Viitattu 19.5.2021]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidp446597136>

Reinikainen, R. 2020. Voimaa opiskeluun – tietopaketti opintojen keskeyttämisestä. [Viitattu 19.5.2021]. Saatavissa: <https://voimaaopiskeluun.diak.fi/tietopaketit/>

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2021. Koulutuksen keskeyttäminen [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-9280. 2019. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 20.5.2021]. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/kkesk/2019/kkesk_2019_2021-03-12_tie_001_fi.html

Wrede-Jäntti, M. 2018. Suhdetyön merkitys nuoren onnistuneen työpajajakson taustalla. Teoksessa: Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) 2018. Nuoret palvelujen pauloissa. Nuorten elinolot vuosikirja. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & THL & Nuorisotutkimusseura & Valtion nuorisoneuvosto.

*Kiitos teille kaikille, jotka olette olleet osallisena
tulevaisuusvalmennuksen pilotoinnissa!*

T: Petra ja koko Lahden Diakonialaitoksen väki
